

Predhovor k 20. výročiu vzniku časopisu *Onkológia*

Hoci základným predpokladom kvalitnej starostlivosti o pacientov vrátane onkologických je pregraduálne vzdelávanie adeptov medicíny a postgraduálne vzdelávanie lekárov, významnou súčasťou sú odborné a vedecké spoločnosti, odborné a vedecké konferencie a kongresy a odborné a vedecké časopisy.

Poskytovanie informácií písaných slovom má mimoriadny význam. Ten, kto informáciu číta, môže sa k nej opakovane vracieť, uvažovať nad jej závermi aj porovnávať s vlastnými poznatkami. V odbornej medicínskej literatúre možno informáciu považovať za určité *vademecum* pre tie diagnostické a liečebné postupy, ktoré čitateľ alebo poslucháč sám ešte nepoužíva. Takúto možnosť dáva vypočutá prednáška len v obmedzenej miere. Pre toho, kto informáciu píše, vzniká na jednej strane povinnosť presnej informácie z odborného i jazykového hľadiska, povinnosť použiť úspornú, ale výstižnú dikciu, bez zbytočnej rétoriky, na druhej zas podrobným opísaním postupov alebo aj kazuistických príkladov urobiť príspevok zrozumiteľnejším aj pre menej skúseného. Aj tieto možnosti sú väčšie ako pri hovorenom slove, pri prednáške.

Z historického hľadiska významným spoločensko-odborným a vzdelávacím počinom bolo zakladanie lekárskeho spolku a spoločnosti. Už v roku 1833 založili mladí ľudia študujúci na Lekárskej fakulte v Pešti pod vedením Jonáša Bohumila Guotha (1811 – 1888) *Spoločnosť lekársko-slovenskú* ako samovzdelávací lekársky spolok. Bol to významný národnokultúrny skutok, porovnateľný s aktivitou českých lekárov, ktorí neskôr, pod vedením Jana Evangelistu Purkyně, založili v roku 1862 *Spolek lékařů českých*.

Nová tradícia sa začala rozvíjať po vzniku Československej republiky, kedy vznikali prvé spolky lekárov. V júni 1920 vznikol z iniciatívy profesorského zboru Lekárskej fakulty UK *Spolok slovenských lekárov* v Bratislave, prvý a najväčší všeobecný spolok lekárov na Slovensku (v súčasnosti má vyše 3 500 členov). Cieľom bolo vytvoriť podmienky na rozvoj vedeckej práce, vybudovať priestor na prezentovanie odborných prác, diskusie a riešenie vedeckých problémov. V roku 1949 vznikla *Československá lekárska spoločnosť J. E. Purkyně*, ktorej súčasťou bola už od roku 1951 onkologická sekcia (spočiatku pričlenená k Rádiologickej spoločnosti). Zakladateľom *Slovenskej odbočky onkologickej sekcie* bol v roku 1958 doc. MUDr. RNDr. Alojz Winkler, DrSc. (1919 – 1981). V roku 1969 vznikla samostatná *Slovenská lekárska spoločnosť*, ktorej organizačnou zložkou sa stala aj neskoršia *Slovenská onkologická spoločnosť*.

Súčasťou histórie slovenskej onkológie je aj založenie odborného podujatia Bratislavské onkologické dni (v roku 1958) a najmä vedeckého časopisu *Československá onkológia* (v roku 1954), ktorého spoluzakladateľom a redaktorom medzinárodného vedecko-odborného časopisu bol už spomínaný doc. Winkler a ktorý vychádzal od roku 1957 pod názvom *Neoplasma* a ktorý doteraz vydáva Ústav experimentálnej onkológie BMC SAV. Tento „karentovaný“ časopis je indexovaný v medzinárodných časopiseckých databázach, najmä Web of Science a PubMed/Medline. Časopis ako najstaršie onkologické periodikum v strednej Európe dosiahol nielen impakt faktor (IF 2,0 - 2023), ale predovšetkým významnú medzinárodnú úroveň v podobe kvartilu (Q2 - 2023) podľa SCImago Journal Rank (SJR).

Doteraz vo vyše 70 ročníkoch boli v *Neoplasme* publikované články z oblasti experimentálnej i klinickej onkológie a onkologickej epidemiológie.

V tomto období vychádzali aj *Aktuality klinickej onkológie*, ktoré vydával Ústav klinickej onkológie v Bratislave.

V roku 1988 bol v Brne založený časopis *Klinická onkologie*, časopis Českej onkologickej spoločnosti a Slovenskej onkologickej spoločnosti, ktorý je v súčasnosti indexovaný v medzinárodnej databáze PubMed/Medline a Scopus. V celej šírke sa venuje onkologickej problematike, formou originálnych a prehľadových prác, zverejňuje výsledky základného, najmä však klinického výskumu. Prvým vedúcim redaktorom bol vtedajší riaditeľ Masarykovho onkologického ústavu v Brne prof. MUDr. Bohumil Kaššák, DrSc.

V roku 2006 bol v Bratislave založený časopis *Onkológia* vyd. Meduca, neskôr vyd. Solen, ktorý vychádza v spolupráci so Slovenskou onkologickou spoločnosťou a so Slovenskou chemoterapeutickou spoločnosťou. Zakladajúcim a doterajším predsedom redakčnej rady je prof. MUDr. Stanislav Špánik, CSc. Čitateľ má možnosť držať v rukách a čítať prvé číslo jubilejného 20. ročníka tohto významného odborného časopisu.

V roku 2007 založilo české vydavateľstvo Solen odborný časopis *Onkologie* (Onkol. Czech Rep.), ktorý vstupuje v roku 2025 do 19. ročníka svojej existencie a je zaradený do databázy Scopus a dosiahol Q4.

V súčasnosti má teda slovenská a česká onkologická verejnosť k dispozícii tri indexované odborné časopisy s kvartilom Q2, resp. Q4.

Vydavateľstvo Solen a redakčná rada slovenského časopisu *Onkológia* podali žiadosť o prijatie do medzinárodnej databázy Scopus, čo by významne zvýšilo ohlas časopisu. Medzi hlavné kritériá na prijatie časopisu do bibliometrickej citačnej databázy Scopus totiž patrí pravidelnosť vydávania (minimálne 2-krát ročne), časopis musí byť k dispozícii online, webová stránka časopisu, názov článku a abstrakty musia byť uvedené aj v angličtine. Dôležitým kritériom je aj citovanie doterajších publikovaných článkov časopisu v databáze Scopus. Zárukou kvality časopisu je medzinárodná redakčná rada a medzinárodné zloženie recenzentov a, samozrejme, dodržiavanie autorskej a citačnej etiky.

Publikovanie v časopisoch zaradených do medzinárodných databáz by totiž výrazne pomohlo našim budúcim adeptom na získanie titulu PhD., resp. na ďalší akademický rast. Doktorandské štádium a ďalší vedecký rast, najmä v akademickom prostredí, vyžaduje publikovať kvalitné vedecké práce, ktoré by mali šancu medzinárodného ohlasu, čo je však možné, len ak publikujeme v prestížnych časopisoch s primeranými scientometrickými parametrami. Okrem impakt faktora časopisu a Hirschovho indexu sú to najmä kvartily, ktoré sú výsledkom citovanosti z Web of Science alebo z databázy Scopus.

Dovoľujem si vyjadriť úprimné poďakovanie zakladateľovi časopisu prof. Špánikovi, ako aj dlhoročnej redaktorky Mgr. Miroslave Dostálovej za nesmierne úsilie udržiavať primeranú úroveň časopisu.

Vyzývam mladých adeptov špecializačného štúdia a doktorandského štúdia využiť časopis aj na publikovanie tiež svojich dizertačných prác. Umožnilo by to zvýšenie počtu a najmä kvality príspevkov.

Kvalitu časopisu by mohli pozdvihnúť aj príspevky zahraničných autorov, pretože aj to môže pomôcť slovenskému onkologickému časopisu aspoň sa priblížiť ku kritériám potrebným na zaradenie do medzinárodných databáz.

Prof. MUDr. Dalibor Ondruš, DrSc.